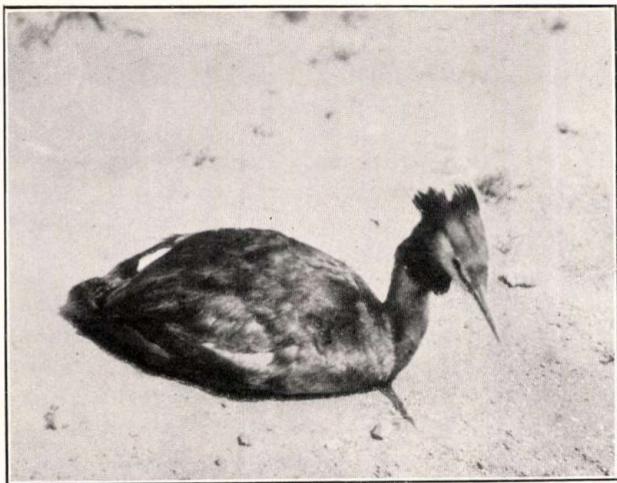

A bicskei halastavaknál egy lövéstől megsebzett, de életben maradt vöcsök. Haller László dr. felvétele.

billen, hiszen alig nagyobb magánál a madárnál és mélyedése csak egy sekély homorulat. Hát nem is valami biztos hely ez, tudja ezt jól a lakója is, mert csak meg kell figyelni, mennyire vigyáz, amikor belecsúszik meg kimászik belőle. Még így is gyakran megesik, hogy az ilyen kiszállások alkalmával a tojások közül egyet-kettőt a vízbe sodor. Az is csodálatos, hogy a madár ebbe a vízben ázó tutajba, legtöbbször a benne lévő vízbe, tojja négy-hat tojását, és érdekes, hogy a fiókák ennek ellenére kikelnek, pedig ebben a rothadó környezetben az eredetileg piszkos-fehér tojások a költési idő vége felé sárgás-barnává színeződnek.

A hím meg a tojó felváltva ül a tojásokon, s amíg az egyik költ, a másik őrködve úszkál a fészkek közelében. Ha azután a költőpárt békés munkájában valami hívatlan vendég zavarja meg, a madár óvatosan lesiklik a fészkekről és ha csak van ideje, a tojásokat az avatatlan szeme elől fűszálakkal gondosan betakarja.

A bemutatott fényképek a tihanyi Belső-tó nádasában készültek. Az egyikben olyan fészket látunk, amelyet még volt ideje a madárnak nagyjából betakarni, a másik fészken olyan hirtelen leptem meg, hogy csak éppen elmenekülhetett, s már nem tudta betakarni. A képeken jól látszik az a növényhalmaz, amelyből a fészket összehágták, sőt egyik helyen azt is látni, hogyan erősítették a fészket egy nádszálhoz.

Három hét múltán a pelyhes fiókák kikelnek. Olyan csíkosak, akár a zebra. Sétájukat a nagyvilágban rendszerint anyjuk hátára telepedve kezdik meg és ha ilyenkor meglepjük őket, anyjuk a fiókákkal a hátán bukik a víz alá, ahonnan azután annyi felé bukkannak fel, ahányan vannak. A megijedt kis csibék rettentő nagy csipogással keresik anyjukat, s amikor végül rátaláltak, ismét a hátára ülnek. Úgyszólván mindjárt születésük után tudnak úszni, a lebukásra pedig anyjuk hamar megtanítja őket olymódon, hogy hol az egyiket, hol a másikat veszi szárnya alá és vele együtt bukik le.

A kikelt fiókákat rovarálcákkal etetik, később azonban már halat is fogdosnak nekik. Azután úgyszólván csak hallal élnek, de a rovar sem vetik meg. Ezért a vöcsök a halgazdaságra káros is lehet, ámbar inkább a számunkra értéktelen halakat fogyasztja.

Húsa ehetetlen, de tojását Tihany vidékén is sokan eszik és azt mondják, hogy olyan jó, akár a bibictojás.

Hogy ehetetlen húsa ellenére egy időben annyira vadásztak rá, azt könnyen megérthetjük, ha a hasát takaró gyönyörű prémmét nézzük. Ez a sűrű, ezüstösen selymes tollazat igazán megérdemli a »prém« elnevezést. Az estélyi belépők »hattuyúprém«-je leginkább ebből készült. Szerencsére ez most már nem annyira divatos, mint volt valamikor, amikor éppen ezért tömegesen pusztították őket. Szibériában akkor évente száz-ezer darabot adtak el. Nemcsak puskával lőtték, hanem gyakran fészkükhöz verték őket agyon. Nálunk is valamikor a Velencei-tavon, ahol tömegesen költött, csónakokkal nagy hajtóvadászatkat rendeztek rá; ilyenkor *Chernel* szerint Közép-Európa legelőkelőbb vadászai jöttek itt össze és volt olyan alkalom, amikor 499 darabot lőttek. Rengeteg lehetett ekkor a vöcsök a Velencei-tavon, mert *Chernel* szerint egy-egy ilyen vadászat után még mindig olyan sok maradt, mintha nem is bántották volna őket.

Azóta számuk lényegesen megcsappant. Most a Balaton mentén a partszegélynek átlag minden kilométerére esik egy fészkelő pár.

Noha ez a madár nem éppen hasznos, érdekes alakja, ügyes bukdácsolása és számtalan más tulajdonsága annyira kedvessé teszi, hogy most, amikor úgyszólván igen megfoghatkozott, igazán megérdemli a kíméletet.

MI A VALÓSÁG A SZELIM-BARLANG MONDÁJÁBAN?

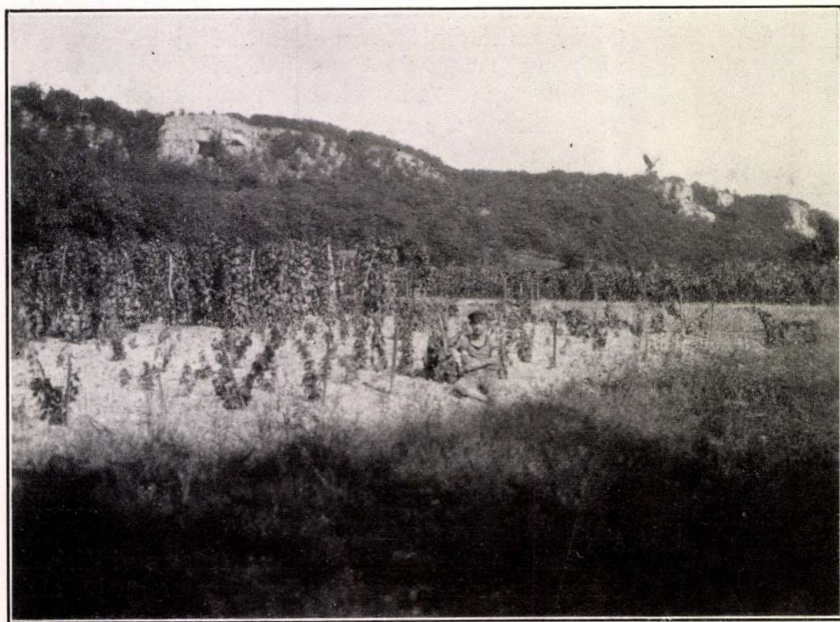
Írta: Gaál István.

A monda a táj lelke. Az a bűvös ige, amely a szótlan-holt vidék lakóját felpattantja. A monda élővé varázsolja a néma sziklát, komor hegyormot, a föld titokzatos mélyéből fellopakodó forrást, s a csillagok képét magába gyűjtő, hallgatag tengerszemet.

Mindezt éreznie kellett annak, aki járt a Székelykőn, Rabsonné várán, s aki megfordult a Szent-Anna tavánál vagy Tihany környékén.

És tapasztalnia kellett, hogy a monda az a végtelen távlatokat sejtető, aranyló köd, amely finom fátylával eltakarja, vagy kitölti a táj ástó ürességeit; elkendőzi a köznapiság fáradt, fakó színeit.

Ha ilyen monda-lelkes tájat járunk, még a kohók örök tűzén, a gyarak szomorú füstjén, s a bányák gyászos köszénporán keresztül is érezzük a népköltészet sugárnyomását.

A Szelim-barlang — ma kettős — nyílása és a bánhidai Turul-szobor.
Tóth L. felvétele.

Megérezzük ezt a tatai bányavidéken is. Különösen, ha elvetődünk az Alsó-Galla—Bánhida határában hosszan végighúzódó, falegyenest 150 méterre felmeredő sziklapárkányra. Ott aztán lehetetlen bele nem botlanunk a Szelim-barlangba.

Már maga a név is eleget ígérő. Igaz, hamisítatlan török hangzása elejét veszi, hogy a Szelim névvel kapcsolatos monda ősrégi időkbe vezethessen bennünket.

De van ám ennek a barlangnak régibb mondája is. Ez így szól:

Régmúlt időkben egy boszorkány tanyázott a barlangban. Hogyan, hogyan sem, de mindig módját tudta ejteni, hogy egy-egy embert — akár

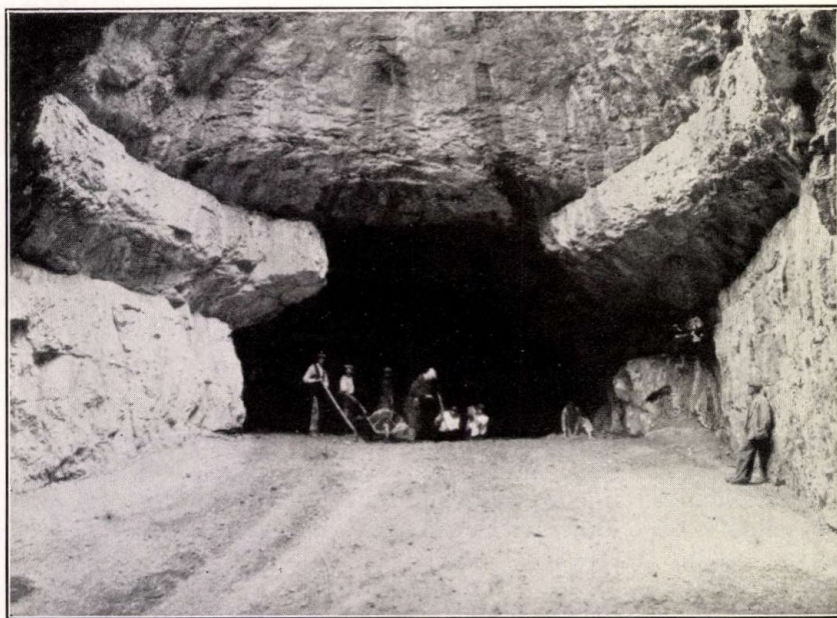
felnevelt, akár gyermeket — becsalogasson magához. Többet azonban sohasem lehetett megtudni sem a boszorkányról, sem pedig áldozatai sorsáról, mert minden egyes látogatóját megölte. Csak annyi derült ki utóbb, hogy áldozatait el sem ásta. Mert amikor a boszorkány végre eltűnt, a barlangban a felszínen rengeteg embercsont hevert.

Amint látjuk, ennek a mondanak meglehetősen élénk népmese zománca van. Bizonyára ez magyarázza meg, hogy a lakosok a barlang látogatóinak inkább a másikat, a »tudományosabb« színezetűt mesélik el.

Nekem ezt így mondta el barlangkutatásaim alkalmával egyik legszorgalmasabb kubicusom, a 70-esztendős Sárközi Pál bácsi:

»Gyerekkoromban hallottam öregapámtól, hogy amikor a török hadak pusztítva, rabolva végigdúlták Dunántúl vármegyéit, hét falu népe a bánhidai nagy barlangba menekült. Kivált asszonyok és gyermekek bújtak ott el. A nagy kaput, akkoriban a barlang egyetlen nyílását alaposan eltorlaszolták. Jó ideig minden veszedelmet elkerültek. Az egyik asszonnak azonban csecsemője volt; a barlangban pedig fürdetésre, ruhamosásra nem volt elegendő víz. Az asszony tehát kikérezkedett és gyermekével lement a folyóra. Ott meglátta őt egy portyázó török. Mindjárt faggatni kezdte, hol bújt el a többi. Amikor végre sok kegyetlen kínzásra az asszony bevallotta, a török azt követelte tőle, hogy őt és társait, Szelim basa katonáit, a legrövidebb úton vezesse a barlanghoz.

Odaérkezve, a martalócok belátták, hogy a barlangnyílás torlaszát nem tudják áttörni. A meghagyott szűk résen pedig élve nem juthatnak be. Erre úgy segítettek magukon, hogy a barlang fölé, a hegytetőre mentek, és felülről ástak rá a barlangban szorongó népre. Az így létrehozott nyíláson át aztán égő fahasábokat, szalmát meg rongyokat dobáltak a barlangba. Az ettől támadt fojtó füstben a védtelen nép megfulladt. A barlangban sokáig szerte heverő, tömérdek embercsontot — vagy száz évvel ezelőtt — egy bánhidai özvegy asszony hordta el apránként a temetőbe. De még most is találkozik elég embercsont a barlangban.«

A középső (II.) terem. Mennyezete kilyukadt, ezért felülről teljes világítást kap.
A háttérben a III. terem. Kessler Hubert felvétele 1934-ben.

Így szól a Szelim-monda.

Nem szorul különösebb bizonyításra, hogy itt olyan történelmi mondával van dolgunk, amelynek legtöbb mozzanata magán viseli a hitelesség bélyegét. Hogy mást ne említsünk, a barlangban szanaszét hevert tömérdek embercsont valóban beszédes »bűnjele«, »tárgyi bizonyítéka« a tömeggyilkosságnak. Nem csoda tehát, hogy a vidék részletesebb történetének kutatói felfigyeltek a Szelim-mondára. Kivált amióta kiderült, hogy ezt csaknem másfélszáz év előtt — pontosan 1800 május 25.-én — *Jankovits Nep. János*, a szomszédos Szöllős jegyzője, szép, szabályos betűvel írásba is foglalta. Sőt még egy vízfestmény-nyel is kiegészítette, amely — az akkori idők ízlése szerint — félig térkép, félig tájkép. Ebben, a történelmi munkákban is emlegetett »Szöllősi Krónika«-ban a Szelim-monda szövege alapján megegyezik Sárközi bácsi elbeszélésével.

A szövegnek a történetíró nézőpontjából az a nagy hiányossága, hogy évszámot nem említ, — miként más monda és legenda sem. Ennek pedig az lett a következménye, hogy a kutatók két pártra szakadtak. Egy részük — miként 1894-ben megjelent könyvében *Gyulai Rudolf* — a Szelim-barlangban történt gyászos esetet 1553 tájára teszi. Mert szerintük a törököknek a Dunántúlon elkövetett akkori dúlásait jellemezte az, hogy »nemcsak emberrablást követtek el, hanem ki is irtották a lakosságot.« *Gyulai* megállapította, hogy a török dúlásai Komárom vármegyének túlادunai falvait úgy elsöpörték, hogy annak a vidéknek 1553—1622 között nem voltak adó alá vonható lakosai.

Ezzel szemben áll az a felfogás — amit 1909-ben megjelent könyvében *Mohl Adolf* is hangoztat, — hogy az egész esemény jól beleillik az 1683.-i nagy török háború idejébe, »amikor — írja *Mohl* — a pogány huzamosan, de egyúttal utólszor is nyugtalanítá Tata vidékét.« Ezt a felfogást különösen a »Szöllősi Krónika« záradéka támogatja, vagyis az ott tanuknak felsorolt nyolcvan-kilencvenéves — tehát 1710 táján született — öregek névsora. *Mohl* arra hivatkozik, hogy ezek az öregek valóságos »ténytanuk«, mert nagyszüleik, sőt részben még szüleik is, Budavár visszafoglalása korában éltek, ezért jóformán közvetlen tudomást szerezhettek a történetekről.

De ne csodálkozzunk a történetírók ingadozásán. Hiszen nekik a szóhagyományon, a »Szöllősi Krónika«-n, a török dúlásokra vonatkozó más, hasonló természetű feljegyzéseken, s végül a barlangban szerte heverő embercsontokon kívül nem volt egyéb útbaigazítójuk.

Égészen más természetű kutatás hozhatott

Az ásatás közben napfényre került első embercsontok.
Tóth Lajos felvétele 1934-ben.

csak napfényre olyan bizonyítékokat, amelyek világánál a Szelim-barlang mondája csaknem minden fontosabb részletével a történelem keretei közé illeszthető.

* * *

Hogy 1934 nyarán megkezdett, s azóta minden nyáron folytatott ásatásaim eredménye mennél

A középső terem ásatása. Juricskay L. felvétele 1936-ban.

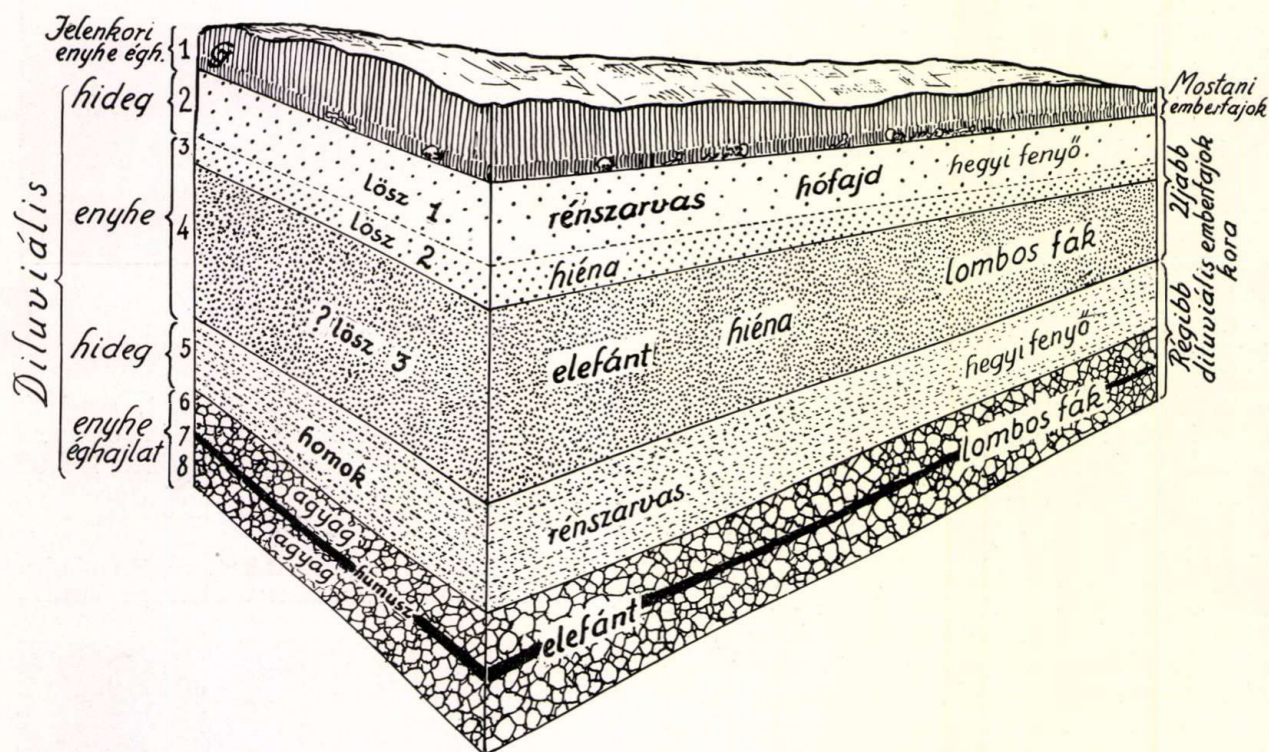
világosabban állhasson előttünk, kissé körül kell néznünk a barlangban.

A hozzáférhető rész körülbelül 50 méter hosszú; átlagos szélessége 8 méter. Ez a 400 négyzetméternyi felület három teremre tagolódik. Az első terem, amelybe a nagy kapun át jutunk, a legnagyobb. A középső terem mennyezete még a jégkorszakban, legalább 16—20.000 évvel ezelőtt kilyukadt. Ezt szó szerint érthetjük, mert a »barlangi kürtő« képződése belülről kifelé, illetőleg alulról fölfelé halad. Szó sem lehet

réteg alsó határán, egy-másfél méter mélységben voltak. Szembeszökő volt, hogy a koponyák közül négy férfira, négy nőre, négy pedig nyolctizéves gyermekre vallott.

Ezentúl még éberekben figyeltem, vajjon milyen török-időkbeli használati tárgyak kerülnek majd elő. Figyeltem azt is, nem maradt-e a csontokon valami nyoma az öldöklés módjának.

De semmi ilyesfajta nem mutatkozott. Ennek alapján még azt is kétségbe vontam, hogy ott nagyobbarányú tömegmészárlás történt.

A Szelim-barlang rétegsora. Eredeti vázlat.

tehát arról, hogy ezt a nyílást a törökök ásták volna. A kürtő mai átmérője hét és fél méter. Ez annyit is jelent, hogy nem csupán a középső terem, hanem a többi is elég jól megvilágított.

A barlangban a legutóbbi 100—150.000 év alatt felhalmozódott földrétegek kiásását és a bennük rejlő ősmaradványok összegyűjtését a legbelső — azaz harmadik — teremben kezdtem meg. A barlangi üledék ott tizenkét méter vastag volt, és nyolc rétegre tagolódott. De bennünket ezúttal csak a legfelső, földtani nyelven »jelenkori« réteg érdekel. A többről futólag csak annyit említünk meg, hogy bennük igen sok ősszállati csontot, őstűzhelyet és pattintott kőszerszámot (paleolit) találtunk.

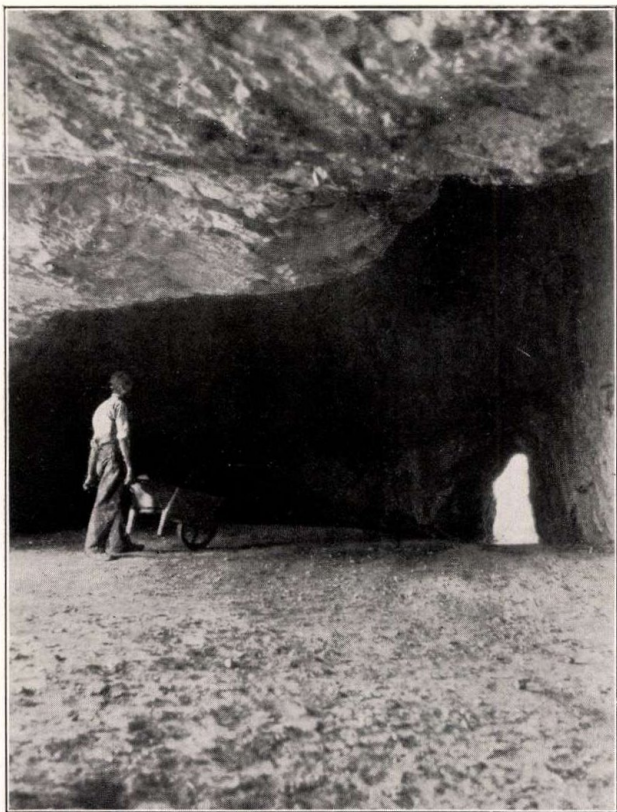
De nagyon gazdag volt a jelenkori réteg is. Mert belőle a csiszolt kőkor (neolit) szerszámain és edényein kívül a réz-, bronz-, korai vaskor, a római idők, s végül az Árpádok korának használati eszközei kerültek napfényre.

Így jutottunk el — a barlang nyílása felé haladva — a középső terem közepe tájáig. Ott bukkantunk először embercsontokra, tizenkét ember maradványaira. Ezek mindig a jelenkori

Ez a helyzet lényegében a következő — 1935. évi — ásatás során sem változott. Mindössze azt állapíthattam meg, hogy az embercsont egyre gyakoribb lett és férficsontok aránylag még gyérekben találhatók.

A harmadik (1936) nyáron végre teljes fény derült az immár 102-re felszaporodott csontvázak korára. Egyik koponya alatt ugyanis egy Árpádok korabeli ezüst dénár, három női koponya mellett pedig szintén az Árpádok korára valló összesen öt ezüst függőre bukkantunk. És ha mindehhez hozzávesszük a mindvégig gyakori XIII—XIV. századbeli jellegű cserépedény-töredékeket, valamint a XVI—XVII. századbeli tárgyak teljes hiányát, egy pillanatig sem lehet kétséges, hogy ott nem a törökök, hanem — a tatárok emberirtésének bizonyítékai — van dolgunk! Azzal pedig, hogy az első terem felé haladva, csakugyan rohamosan növekedik a csontvázak száma, igazoltnak látjuk a szóhagyománynak a meggyilkoltak nagy tömegére vonatkozó adatát is. Mert ott valóban legalább ezer magyar lelke halálát.

Igen, a tatárok voltak azok, akik az Árpádok

A kiásott anyag kitalicskázása a kis résen át.
Juricskay L. felvétele 1936-ban.

korában a magyarság életfájára az első, végzetessé válhatott csapást mérték. Ők — már 695 évvel ezelőtt — a hadviselésnek azt a módját alkalmazták, amelyet ma a legműveltebb nemzetek készülnek alkalmazni: az ellenfélnek tűzzel-vassal való kiirtását. Igaz, a tömegmészárlás módját a Szelim-barlangban nem tudjuk kifogástalan bizonyítékokkal igazolni. De az a tény, hogy a barlang hátulso részében, ahol a füst megreked, egyetlen csontváz sem volt, ellenben az első teremben, a meghagyott kijárat közelében, a csontvázak egymás hegyén-hátán hevernek, csakugyan valószínűsíti a füsttel való megfullasztást. Ezt a feltevést támogatja az is, hogy a legyilkoltak 90 százaléka asszony és gyermek volt, s hogy egyetlen koponya sem sérült.

Ime, a Szelim-barlanghoz fűződő monda a barlangkutató megvilágításában!

Ha pedig ezekután felvetődik a kérdés, mi a magyarázata annak, hogy a tatár hordák kegyetlenkedését a nép a törökre fogja, válaszuk egyszerű.

Mindnyájan tudjuk, a mondanak s a legendának egyik fő sajátossága, hogy a tér- és időadatokat sokszor nagyon önkényesen változtatja, vagy pedig egészen mellőzi. Ebben az esetben meg arra is gondolhatunk, hogy miután a török sokszor éppen olyan

kegyetlenséggel irtotta a magyar népet, akár hajdan a tatár, a Tata környéki lakosság emlékezetében a török időkig fennmaradt szó-hagyományban egy kis »suvadás«, csúsztatás történt. A török világ másfél évszázada minden tekintetben mélyebb nyomot hagyott, s a török uralom után a tatárdúlás nagyon megfakult emléke is csak török veretlél érhetette meg másodvirágása korát.

* * *

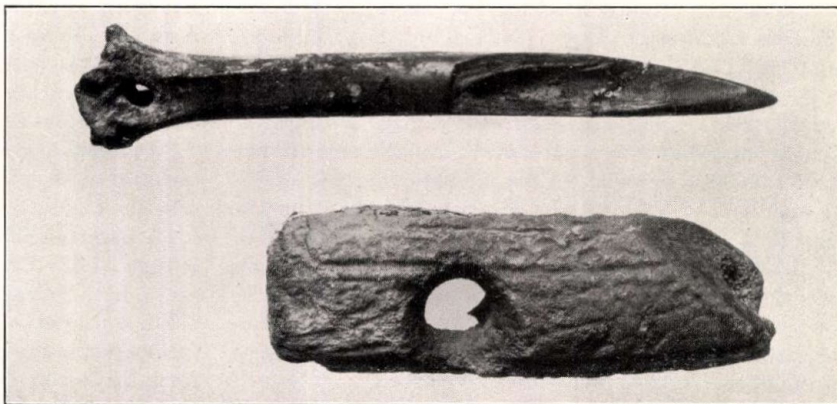
Az őserdő, a turján s a puszta sajátosan pompás, ritka virágai kiveszőben vannak. Kiirtja őket a fejsze, a csatornázás, az eke. A népköltés hímes virágaira, a népmesére, mondára és legendára is ez a sors vár. Elpusztítja őket a polgárosodás, a tudományos kutatás. Még akkor is, ha

Csiszolt kőkori tokos cserépkánál a Szelim-barlang legfelső rétegéből.

ezeztől ugyancsak távol áll minden ártó, pusztító szándék.

Jómagam is csak véletlenül, szándékomon kívül jutottam abba a helyzetbe, hogy egy mondat elemeire bontva, mint ilyet segítek megsemmisíteni. Hiszen nekem csak a Szelim-barlang jégkorszakbeli rétegeivel lett volna dolgom. Csak-hogy ezek a legfelső (jelenkori) réteg lehántása nélkül hozzá nem férhetők. Ezért fel kellett forgat-

Csiszolt kőkori csonteszközök a Szelim-barlangból.

nom a 695 esztendő előtt irtózatossá kegyetlenség-gel halomra gyilkolt s azóta a barlangban porladó magyarok nyugvóhelyét.

Különben a Szelim-mondát ettől a jellegétől már előbb, a történetbúvárok fosztották meg.

Mert már ők is ráeszméltek: ennek olyan nagy része történelmi anyag, hogy mondai elem alig van benne.

A barlangkutató tehát csupán lezárta és »tető alá hozta« a történet-kutatók művét.

VADÁSZATI TUDÓSÍTÁS HERCEGOVINÁBÓL.

Írta: Kormos Tivadar dr.

(Folytatás és vége.)

Hercegovina magas hegyvidékeinek, illetve a Mostar-tól keletre, Nevesinje felé 2000 méter magasságig emelkedő, 16 kilométer hosszú Veleš-vonulatnak minden vadász által hön áhított, de nehezen hozzáférhető királya a medve. A Veleš-hegység északi oldala érintetlen őserdő, ebben — utak hiánya miatt — egy fejszecsapás sem hangzik. Csodálatosan szép szakadékokkal, mély töbrökkel, sziklaszurdokokkal jellemzett, vadregényes hegyvidék ez, amelyet november közepétől május végéig öles hó takar. Ilyenkor járhatatlan, illetve nagyon veszélyes, mert a mély töbrökben helyenként 30—50 méter vastag hó gyűl össze s aki ilyenbe beleesik, annak többé hírét sem hallják. Nagy hóban ezért senki sem megy fel a Velešre, inkább lemondanak a vadászatról. A medveállomány állítólag mindössze tíz—tizenkét példány, a vadászt azonban csupán a »vérmedve« érdekli, mert löni csak ezt szabad. De ilyen már évek óta nem mutatkozott, csak most, ittlétem alatt, jelentették, hogy a medve három ökröt vágott le. Barátom és felvilágosítóm már nagyon feni rá a fogát; alig várja, hogy Sarajevoból az engedély megérkezze.

A veleši medve vadászata igen sok időt és fáradságot kíván. Kis hajtóvadászaton kerül olykor-olykor puskavégre, ellenben a bennlakó hegyi orvvadászok télen vackában keresik fel és ejtik el. Az utolsó »törvényes« medvét 1934 november elején báró Beck (Bécs) ejtette el. Beck mindössze öt napig vadászott a Veleš-ben és néhány eredménytelen hajtás után, folyton zuhogó esőben, mégis sikerült egy hatalmas hím medvét elejtenie. Az utolsó tíz-tizenöt évben ez volt az egyetlen törvényes módon elejtett medve.

Téli vackát a medve itt is igen nagy gonddal, hosszas válogatás után választja, többnyire fiatalossal sűrűn benőtt, szélmentes helyen, ledőlt fatörzsek vagy sziklák alatt, esetleg barlangokban.

Ez év őszén a veleši vadőrök két anyamedvét jeleztek; az egyiket két, a másikat három boccsal látták (medvé-nél elég ritka eset). Úgy látszik tehát, hogy a szaporulat kielégítő.

A nagy ragadozók közül meg kell emlékeznünk a farkasról; ez egész Hercegovinában közönséges. Nyáron magában vagy párosával jár, télen öt-tizenöt főnyi falkákba verődve a juh-, kecske-, marha- és lóállományban óriási kárt tesz. Nehezen kerithető puszkavégre; a mostari kerületben évente — többnyire véletlenül — mindössze egy-két példányt lönek. A sok hajtóval és vadással rendezett hivatalos hajtóvadászaton néha négy-öt farkas esik. A vadőrök főképen mérgezett hússal irtják. Egyikük 1933-ban télen egy dögön kilenc farkast mérgezett a Velešben.

A kisebb ragadozók közül a róka gyakori. A bérelt területeken leginkább kopókkal hajtják. A róka gerez-

nája itt kivételesen szép és sokrabecsült, a rendes ár háromszorosát-négyszeresét is megadják érte.

A nyest igen gyakori, a nyuszt ritkább és csupán a magasabb tájak erdőségeiben él. A nyest vadászatához a helybeli vadászok parasztok nagyon értenek; kislejt, rövidlábú kopóval hajtják, ez szívesen bebújik a nyest — többnyire sziklarepedésekben található — odujába. Minthogy pedig onnan nehéz kizavarni, a parasztnál köfűró és robbanópor is van, hogy szükség esetén sziklát repeszthessen. Ehhez a művelethez néha két nap is kell, de a vadász nem tágít, mert itt a nyest gereznája is igen értékes. Tányérvasba nem igen megy.

A vadmacska nagyon ritka, négy-öt évenként legfeljebb egy, ha kerül puskavégre.

Vidra az itt általában pisztrángban gazdag minden folyóban és patakban található. Évente egy-két példányt lönek, többnyire véletlenül; esetleg februárban, párzásuk idején, holdfényes estéken, leginkább éjfél tájban.

A borz gyakori, 1935-ben a mostari kerületben vagy harmincat zsákmányoltak.

A bérleti területeken a helybeli vadászok főképen a kisvad vadászatával szórakoznak. A vadászoknak mintegy ötven százaléka az értelmiség, másik fele pedig a parasztok sorából kerül ki. A kisvad vadászatát szigorúan az egyleti szabályok értelmében engedik meg; a vadásznapiakat s a lehető vad számát korlátozzák; sőt vadat szállítani is csak a tagsági számmal és bélyegzővel megjelölt s a vadra köthető kartoncédulákkal szabad. Az ellenőrzés szigorú. Évente az egész terület egyhatodát kímélik, úgyhogy hat esztendő alatt a kerület minden része egy-egy évre mentesül a vadászat alól. Rendszerint vizslákkal és kopókkal vadásznak; a hajtóvadászat nem szokásos és nem is engedik meg.

A leggyakoribb vad itt a kistermetű karszti-nyúl (*Lepus mediterraneus*), a fogoly és a szirtifogoly.

A karszti-nyúl a kopár sziklamezőkön, borókásokban, erdőkben egyaránt otthonos és mindenütt jól megél. A mi nyulunknál jóval kisebb termetű — súlya télen 3—3,5 kiló — de rendkívül finom húsa kedvelt pecsenye. A karszti-nyúl párzása január végén kezdődik, de még októberben is akadnak hasas anyanyulak.

A nagyobb termetű, közép-európai erdei nyúl Mostartól északra a hegyvidéken — Nevesinjetől kezdve — szintén él.

A karszti-nyúl egyik legszebb, legérdekesebb és legjellegzetesebb kisvadja a szirtifogoly. Ez a gyönyörű, szürkehátú, piroscsőrű, piroslábú tyúkféle sziklás hegyoldalakon, illetve általában a karszton él. Életmódja a fogolyéhoz hasonló; csapatosan jár, de sziklás területen fészkel és kerüli a megművelt földeket, szőlőket, kerteket. Egy fészkeljében rendszerint tizenkét-tizenöt tojás van. Ha az első fészket a ragadozók elpusztítják, másodszor